

FOAIA DIECESANĂ

Organul Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . 10 coroane " " " " " pe 1/2 an. 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " " pe 1/2 an 7 "	Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“ iară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
--	---	--

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 4468 E.

Notă

Conform articolului de lege XLV din 1887 darea de ecvivalent tot la 10 ani se aruncă din nou și deoarece cu finea anului curent 1897 au expirat cei 10 ani, în scopul aruncului nou a ecvivalentului cu începutul anului 1898 vor avea a-se face fașuni noi.

Deoarece prin această lege în oficiile noastre parohiale, ca la facerea fașunilor se se conformeze înviațiunilor, ce le-am dat în această cauză cu circulariul nostru din 25 Ianuarie, 1888, Nr. 70 E. și acei preoți și învățători, cari nu au o dotațiune anuală de prește 400 fl., se nu întrelase a esopera scutirea lor de aceasta dare.

Caransebeș, în 28 Decembre, 1897.

Episcopul diecesan:

Nicolae Popea m. p.

Nr. 70 E. ex 1888.

Prea onoraților protopresbiteri și administratori protopresbiterali, onoraților preoți, învățători și epitropi parohiali din diecesa Caransebeșului!

Dela 1 Ianuarie 1888 intră în viață o lege noauă pentru aruncarea ecvivalentului (artic. de lege XLV din 1887) și ca aruncul ecvivalentului se se poată face în înțelesul legii celei noi, Înaltul Ministeriu de finanțe reg. ung. a dispus, ca se se conșcrie din nou averile corporațiunilor morale, care sunt supuse dării de ecvivalent.

De-oarece sesiunile parohiale, care se află în folosința preoților și pământele școlare, care se află în folosința învățătorilor, precum și pământele comunelor noastre bisericesti ori casele, care se află în proprietatea și folosința bisericești ori școalei, sunt supuse la plățirea ecvivalentului și ecvivalentul îl plătesce în înțelesul legii cel-ce folosește pământul, adică preotul, învățătorul sau comuna biseri-

cească, de aceea legea dispune, ca fie-cărui usufructuaru de pământ parohial, școlar și bisericesc se i-se trimită o tipăritură separată pentru mărturisirea venitului curat ce-l aduce pământul ori casa, ce se află în folosința sa și care cade sub ecvivalent. Așadară atât preotul, învățătorul, cât și comuna bisericescă are să primească dela oficiul de percentuare câte o coală, în care va avea a se futroduce venitul curat, ce-l aduce pământul, așa precum se arată în foaia catastrală, ori venitul curat, al casei, ce aduce chirie. Aceste coale de mărturisire, după-ce se vor umplea, au a-se subșterne la oficiul pentru măsurarea competentințelor erariale cel mult până la 31 Martie 1898 cal. nou.

Venim deci a da, cu privire la fasionarea datelor pentru măsurarea ecvivalentului Domnilor protopresbiteri, administratori protopresbiterali, preoți, învățători și epitropi parohiali următoarele îndrumări:

Preotul primar încredințat cu conducerea oficiului parohial are să recerce antistia comunală (primăria), ca aceasta în înțelesul art. de lege XXXIV din 1881 să estradee din foaia catastrală adeverințe separate despre venitul curat catastral a) al sesiunei parohiale b) al pământului școlar, c) al pământului bisericesc. Iear dacă comuna bisericescă ar avea vre-o casă în oraș, care aduce chirie, atunci va avea să se ceară dela primărie adeverință despre venitul curat, ce-l aduce casa și de după care venit curat s'a aruncat darea de chirie în anul trecut, care adeverințe sunt scutite de timbru.

Primind aceste adeverințe, preotul primar va îngriji, ca pe basa adeverințelor se se umple coala de mărturisire despre sesiunea parohială, care coală va subscria-o acel preot, carele folosește sesiunea parohială, apoi se se umple coala de mărturisire despre pământul folosit de învățătoriu ca salariu, având a o subscrie învățătoriu, carele folosește pământul; apoi va avea a-se umplea coala de mărturisire despre pământul, care e al bisericești ori școalei și nu se află nici în folosința preotului, nici în folosința învățătoriu, ci îl folosește biserica ori școala și aceasta coală va avea să o subsemneze epitropul parohial primar.

Aceste coale de mărturisire trebuie umplute cu mare băgare de samă, ca să nu se strecore greșeli, căci dela aceste fasiuni atârna aruncarea acvivalentului. De aceea la umplerea coalelor de mărturisire să se întrebe notarii comunali.

Dapă-ce coalele de mărturisire să vor fi umplut, acestea dimpreună cu adevărurile dela antistele comunale au a se subșterne la protopop cel mult până la 20 Februarie a. c. cal. nou spre censurare; iar Domnii protopopi censurându-le au a-le returna oficelor parohiale cel mult până în 25 Februarie a. c. cal. n.

Primind preoții primari coalele de mărturisire revăzute de protopop dênșii vor avea să iee de pe aceasta câte o copie și originalele coalelor de mărturisire a preotului, învățătorului și a bisericei le vor subșterne la oficiul pentru măsurarea competențelor erariale (ileték kiszabási hivatal) pe postă recomandat, iar copiile le vor păstra în archiva oficiului parochial.

Oficiile de procentuare pe basa coalelor de mărturisire vor arunca ecvivalentul pe 10 ani și despre acest arunc dênsele vor încunoșcința pe fie-care folositoriu de sesiune parohială, pământ școlar și pământ bisericesc trimițându-le câte o coală de plătire, în care să arată suma, ce are să-o plătească ca ecvivalent cel-ce folosese pământul sau casa.

Primind aceste coale de plătire preotul primar va cere dela preoți, învățători și dela epitropul parochial din comuna sa coalele de plătire și pe baza copiilor despre coalele de mărturisire, ce să aflu în archiva oficiului parochial va controla dacă oficiul pe procentuare a aruncat bine ecvivalentul. Și aceasta controlă preotul primar în conșlegere cu ceilalți preoți și învățători va face-o în următorul chip:

Suma, ce s'a arătat în coala de mărturisire ca venit catastral curat al pământului, să înmulțese cu 20 și suma, ce va eși din aceasta înmulțire, este prețul pământului, după care preț să aruncă ecvivalentul, luându-se 40 cruceri dela toată suta de floreni

Esemplu. Să punem că pentru o sesiune parochială să aflu însemnat la foaia catastrală un venit curat de 100 fl. Aceasta 100 fl. să înmulțese cu 20, capetăm o sumă de 2000 fl. din acești 2000 fl. să plătesce după fiecare 100 fl. câte 40 cr. va să zică după sumă întreagă de 2000 fl., în care să aflu 20 de sute de floreni, să plătesce de 20 ori câte 40 cruceri $\frac{20 \times 40}{800}$ de cruceri.

Așadară pentru aceasta sesiune să ve plăti ca ecvivalent 8 fl.

Ecvivalentul îl pot socoti pe o cale mai scurtă cei ce știu socoti cu decimale așa:

$$\frac{2000 \text{ fl.} \times 0.004}{8.000} = 8 \text{ fl.}$$

La ecvivalentul pentru casele dela oraș, care aduc chirie să urmează așa:

Suma, ce să arată în coala de mărturisire ca venit al casei să înmulțese cu 15 și suma, ce iasă din aceasta înmulțire, să ia ca preț al casei și după aceasta sumă,

ce arată prețul casei, să aruncă ca ecvivalent 40 de cr. dela toată suta de floreni.

Esemplu, să punem, că în coala de mărturisire s'a arătat, că casa aduce un venit curat de 60 fl. la an, atunci suma aceasta să înmulțese cu 15, $\frac{60 \text{ fl.} \times 15}{900 \text{ fl.}}$ capetăm suma,

ce arată prețul casei.

După această sumă de 900 fl. să ia titulo ecvivalent dela toată 100 fl. câte 40 cr., va să zică dela 900 floreni se ia ca ecvivalent de 9 ori 40 de cr., adică 3 fl. 60 cr.

Cu decimale să socotesce așa:

$$\frac{900 \text{ fl.} \times 0.004}{3.600} = 3 \text{ fl. } 60 \text{ cr.}$$

Casele parohiale, ori alte case, care să aflu în proprietatea bisericeii la sate și platesc dare de casă după numărul chiliilor, încă au să plătească ecvivalent.

Ecvivalentul acestor case să socotesce așa, că suma, ce sa plătit în anul trecut ca dare de casă să înmulțese cu 60 iară suma, ce iese din aceasta înmulțire, arată prețul casei, dela care se ia după toată 100 fl. câte 40 cr.

D. e. Pentru casa parochială sa plătit în anul trecut 5 fl. ca dare de casă, atunci aceasta casă are să plătească ca ecvivalent: $\frac{5 \text{ fl.} \times 60}{300 \text{ fl.}}$

Dela toată suta de floreni să ia ca ecvivalent 40 cr. adică 1 fl. 20 cr.

Așadară această casă parochială plătesce ca ecvivalent 1 fl. 20 cr.

Averile mișcătoare ale bisericilor și școalelor încă sunt supuse la plătirea ecvivalentului și ecvivalentul acestora să socotească așa, că după toată una sută de floreni din prețul lor să ia 20 cr.

D. e. mobilele episcopiei sunt prețuite cu 2000 fl. atunci pentru aceste mobile să plătesce cu ecvivalent de 20 ori 20 cr. adică 4 fl.

Cu decimale să socotesce așa de $\frac{2000 \text{ fl.} \times 0.002}{4000} = 4 \text{ fl.}$

Așadară pentru aceste mobile să plătesce ca ecvivalent 4 fl. Se observă aci, că mobilele, ornatele bisericesci și ale școalei sunt scutite dela plătirea ecvivalentului. Ecvivalent plătesc numai arhieriei, preoții și învățători, dacă dênșii țin în folosința lor mobile sau alte lucruri, ce aparțin dotațiunei lor și nu sunt proprietatea lor.

Făcându-se aceasta controlă preotul primar va avea cel mult în 3 zile dela primire a trimite la protopopul locului coalele de plătire despre ecvivalentul sesiunilor parohiale, pământ învățătoresc și bisericesc pe lângă raport, în care să se cuprindă rezultatul controlului și alăturând și copia de pe coalele de mărturisire. Domnii protopresbiteri revăzând coalele de plătire și provăzându-le *vidi* lor le va retrimite oficiului parochial pe lângă observările sale.

Dacă preotul primar sau protopresbiterul va afla, că oficiul de procentuare au aruncat o sumă mai mare de ecvivalent decât ce iartă legea, atunci aceștia vor avea a îndatora pe preotul, învățătorul sau epitropul bisericeii, ca să recurgă contra aruncului la direcțiunea finanțiară

în termen de 14 zile socotite dela primirea coalei de plătire dela oficiul de procentuare.

Iar dacă direcțiunea financiară nu ar împlini cererea din recurs, atunci în termen de alte 14 zile dela primirea deciziunii dela direcțiunea financiară va avea a-să face recurs la județul financiar reg. ung. din Bpesta.

Fiind-că suma, ce se aruncă acuma ca ecvivalent, are valoare pentru 10 ani, de aceea dacă usufructuarii de pământe parohiale, școlare și bisericesci și de case, cari aduc chirie nu-și vor face la timp fasiunile și nu vor îngriji ca ecvivalentul aruncat să nu fie mai mare decât ce iartă legea, atunci dēnșii dimpreună cu preoții primari și cu domnii protopresbiteri vor avea să plătească din a lor suma cât s'a aruncat mai mult, socotită pe 10 ani.

Cu privire la umplerea coalei de mărturisire țăm următoarele instrucțiuni:

În rubrica 1-a se se scrie 1. În a 2-a rubrică se se scrie „numele proprietariului pământului sau casei și în parinteze numele folositorului“. În rubrica a 3-a numirea obiectului pe care vine a se arunca ecvivalentul, adecă „pământ sau casă“. În rubrica a 4-a preoții și învățătorii vor scria „javadalom“ (dotațiune), iar cu privire la pământul bisericii se se scrie în aceasta rubrică: „tulajdon“ (propriu). În rubrica a 5-a se nu se scrie nimic. În rubrica 6-a dacă obiectul e pământ, atunci se se scriă „numărul Hectarelor“ și dacă e casa se nu se scrie nimic. În rubrica a 7-a dacă obiectul supus ecvivalentului e pământ se nu se scrie nimic. În rubrica a 8-a se se scrie venitul curat catastral, ce-l aduce pământul, așa precum se arată în atestatul antistiei comunale. În rubrica a 9-a, 10-a, 11-a se nu se scrie nimic dacă e vorba de pământ. În rubrica 12-a se se scrie „suma ce iese dacă suma venitului curat catastral cuprinsă în rubrica a 8-a o înmulțim cu 20%. D. e. venitul catastral e 100 fl., atunci în rubrica a 12-a se pune 2000 fl. ca preț al sesiunii parohiale. În rubrica a 13. 14. 15 nu vine nimic, fiind-că acestea au se le umple oficiul de procentuare. În rubrica a 16-a vin eventualele observări.

Din esperiința de până aci ne-am convins, că la oficiile de dare se tac mari încurcături ales la prescrierea și solvirea ecvivalentului în comunele unde se află mai multe sesiuni parohiale. Pentru încunjurarea astorfel de încurcături îndatorăm pe cei ce compun coalele de mărturisire, ca în rubrica a 16-a menită pentru observări să pună apriat Nrul casei, sub care se află însemnat pământul, sau casa despre care se face mărturisirea, apoi Nrul dela foaia catastrală sub care se află însemnat pământul sau casa de sub întrebare.

Coala de mărturisire, după-ce s'a împlut precum arētarām mai sus se prevede cu subscrierea aceluia, care folosește pământul sau casa, adecă dacă mărturisirea se face pentru sesiunea parochială coala de mărturisire o subscie preotul, iar dacă mărturisirea se face pentru pământul învățătoresc ca salariu coala de mărturisire o subscie învățătorul, iar deacă mărturisirea se face pentru pământul bisericii, atunci coala de mărturisire o subscie episcopul parochial.

Formulariul pentru coala de mărturisire se alătură aici sub ... În acest formulariu se ved esemple pentru fasiunea preotului, învățătorului și a comunei bisericii.

Observări

1. Observăm, că despre pământele ori casele, care sunt proprietatea privată o preoților sau a învățătorilor nu au a se face mărturisiri, de-oarece acestea sunt scutite de plățirea ecvivalentului, fiind la plățirea ecvivalentului îndatorate numai corporațiunile.

2. De asemenea și preoții, cari în urma recursului au fost de mai nainte scutiți de plățirea ecvivalentului, fiind-că nu au un venit anual de 400 fl. se nu umple coala de mărturisire, ci se scrie în aceasta coală: „Pe baza decisului Inclitei direcțiuni financiare dto ... Nr ... sesiunea folosită de mine e scutită de solvirea ecvivalentului, fiind-că întreg venitul meu anual nu face 400 fl.“

3. Acei preoți, cari de și n'au un venit curat de 400 fl. (în care venit se cuprinde și birul și stola) dară n'au recurs pentru iertarea ecvivalentului sunt îndatorați de a umplea coala de mărturisire în cauza ecvivalentului sesiunii lor și pot regurge după aceea pentru iertarea ecvivalentului.

4. Pentru pământele menite pentru scopuri de cultură și învățământ, precum sunt pământele menite pentru susținerea școalei se plătesce ecvivalent mai mic.

D. e., dacă pământul aduce un venit catastral curat de 100 fl., atunci pentru acest pământ se plătesce ca ecvivalent: 100 fl. \times 19

1900 fl.

După suma de 1900 se aruncă ca ecvivalent 40 cr. dela toată 100 fl., adecă 7 fl 60 cr.

Iară pentru casele, care se află la oraș și aduc chirie, ori la sate și plătesc dare de casă, iarși se aruncă mai puțin ecvivalent, dacă sunt menite pentru scopuri de cultură și învățământ.

D. e. casa aduce un venit curat la an de 80 fl., pentru aceasta casă se plătesce ca ecvivalent 80fl. \times 14

1120fl.

După aceasta sumă de 1120 fl. se aruncă ca ecvivalent dela toată 100 fl. câte 40 cr., adecă 4 fl. 48 cr.

5. De asemenea observăm, că acele pământuri, cari cad în terenul de inundațiune și sunt supuse la plățirea speselor pentru regularea apelor, iar aceste regulări s'au făcut mai târziu de cât catastralul cel nou și așa speșele de regulare nu s'au detras la compunerea catastralului respective la arētarea venitului curat catastral, atunci la aceste pământuri se plătesce mai puțin ecvivalent, dacă se va aduce atestat dela direcțiunea pentru regularea apelor.

De aceea îndatorăm pe Domnii protopopi, cari au comune pe lângă apele, care s'au regulat, ca se se înformeze la direcțiunea pentru regularea apelor dacă sau detras ori nu din venitul curat catastral speșele de regulare.

La direcțiunea pentru regularea apelor Timiș și Bega am primit informațiunea, că favorul amintit ni s'a

făcut deja la compunerea catastrului cel nou și așa acum nu mai putem reflecta la un nou favor.

6. Dacă coalele de mărturisire nu se subștern la timp oficiului de percentuare atunci usufructuariul pământului sau casei, carele a întrelesat a fasiona se pedepsește de către oficiile de percentuare în bani cu întreagă competență de pe un an; iar dacă în fasiune nu s'a arătat corect venitul pământului sau al casei, atunci cel vinovat se pedepsește în bani, care pedeapsă după împrejurări se poate urca și până la suma de 500 fl.

7. Coalele de mărturisire, care le trimite oficiile de percentuare spre umplere preoților, învățătorilor și comunelor bisericesci sunt compuse numai în limba magiară, iar formulariul nostru pentru aceste coale de mărturisiri este compus în tocmai ca coala dela oficiul de percentuare, însă pe lângă limba magiară și în cea română, ca așa să-l poată înțelege și aceia, care nu știu ungurește. De aceea facem băgători de seamă pe preoții, învățătorii și episcopii parochiali, care vor avea a subscria astfel de coale de mărturisire, că dâșii, dacă știu ungurește pot să umple coala de mărturisire în limba magiară, așa precum au primit-o dela oficiul de percentuare, iar dacă nu știu ungurește, atunci să rubricheze o coală de mărturisire după formulariul Consistoriului în două limbi și se umple rubricile în limba română și apoi cu ajutoriul unui sciutori de limba magiară să umple rubricile și în limba magiară. precum se arată în formulariul consistoriului, adevă să facă traducerea fidelă a fasiunii ca așa cel ce subscrie fasiunea să fie în deplină convingere, că aceea s'a făcut corect și să poată înconjura pedeapsa, la care este espus, dacă fasiunea nu e dreaptă și pentru-ca din neștiință să nu fie supus la un ecvivalent mai mare de cât cel legal.

În fine îndatorăm pe Domnii protopopi ca despre efectuarea acestor dispușețiuni se ne raporteze la timpul seu și ca pe preoții, învățătorii și episcopii parochiali neglijenți să-i pedepsească, esmitând pe spesele lor comisar pentru împlinirea la timp arătatelor dispușețiuni Consistoriale.

Caransebeș, în 25 Ianuarie, 1888.

Ioan Popasu m. p.
Episcop diecesan.

Foaia diecesană

Diecesa Caransebeșului are: Foaia diecesană. E lucru natural, că foaia aceasta e destinată, ca în ea să se pertracteze și să se publice cauzele finite ale diecesei. Cauzele diecesei sunt mai de aproape, cauzele ce vin înainte în senatul strâns bisericesc, școlariu și economic, și apoi cauzele de acasă, ale bisericilor, școalelor, preoților și învățătorilor, încât să referează la bunăstarea și la progresul culturii lor; în fine la teologia și preparandia diecesei, la datorințele profesorilor de teologie și preparandii,

la propășirea teologilor și preparanzilor, apoi, barem la literatura bisericescă.

De câțiva ani am cetit „Foaia diecesană” și la capătul anului am rămas cu mâhnire și mi-am zis: Foaia diecesană nu își împlinesce datorința, chiomarea sa în diecesă! nici ca foaie oficioasă, nici ca foaie de literatură, purtătoare de cultură; pentru-că așa se vede, că senatorii consistoriali, profesorii dela institut, protopopi de cei binemeritați și mai mulți preoți și învățători deștepți — cum se zice — nici iau cunoștință de esistența foaiei; pentru-că în câțiva ani înzodar am căutat în foaie ceva scriere dela așa numiții deștepți și învățați; înzodar am căutat, că dâșii cu talentele lor, ce contribuiesc la deșteptarea poporului? pentru-că eu, așa îmi închipuiesc, că cei cu lumina să respândească lumină; albinele, cari se nutresc din florile poporului să aducă miere în coșnița poporului, — sau doară eu mă înșel, pentru-că mai pe toți i-a cuprins trândăvia, și poate că ei gândesc, să-mi fie straița și foalele plin, — ce mi mie Românul!?

Nu mă lasă inima, ca să nu vorbesc; mă invită interesul vital și eu cred, că inteligență cu simț bun către biserică și școală, pe cari poporul își zidește viitoriul său, au, așa drept precum și datorința, ca să se facă censori și unde se poate, să sfătuească cu blândețe, iară unde trebuie, să sbiciească.

E natural, că omul deștept și cu cumpăt la capătul anului se întreabă: „Ce ai lucrat? și ce ai sporit în anul trecut?” căci numai vita nu-și pune întrebarea aceasta, pentru-că nu pricepe și pentru-că stăpânul să îngrijesce de ea!

Dar de viața bisericescă, școlară, literară și culturală, la capătul anului cine mai pune întrebare? cine se îngrijesce? ca să se vadă, că ce am lucrat, ce am sporit? Firesce, că noi toți avem datorința ca să punem întrebarea și să cercetăm sporiul.

După acoste, mai întâiu să căutăm, că în anul 1897 în Foaia diecesană, cine a lucrat ceva așa, ca să fie vrednic de reamintire și să ni facem și observările.

G. Bogdan-Duică: Istoria bisericescă Nrii 5, 6. Dela cineva: Diecosa Aradului Nrii 13, 14. De ce să nu se poată crie și istoriele bisericilor din atari comune? sau și a unor școale? pentru-că e cu puțință, că prin astfel de scrieri să se descopere date, cari pot servi la compunerea istoriei diecesei și chiar la istoria religiunii și culturii noastre, mai ales, că în timpul mai trecut n'aveam episcopi români, și senate bisericesci, n'aveam archiv diecesan și foaie oficioasă.

B. Biro-Herendescianul a scris: Cristos a înviat, Nru 15; Pregătirile pentru chiomarea

apostolilor, Nrii 21—24. Despre creșterea pruncilor, Nrii 35—40. La Rusalii, Nru 22. Iată un preot deștept, lucrătoriu și carele își împlinesc chemarea sa! Dă-ne Doamne! tot de aceștia!

Istorieare religioase-morale în Nrii 2, 4, 7, 21 unele subscrise de Șinesiu Bistrcan; și unele traduse. Astfel de istorioare, adecă scrieri mai scurte, au mai mare influință, pentru-că cetitoriul le poate ține aminte. E lucru de lăudat a traduce scrieri frumoase, și se pot multe traduce, pentru-că unele literaturi au coșnițele pline și flori culturale se pot culege de pe toate câmpurile literaturilor. Numai oameni se fie, cine se lucre.

De amintire e vrednică scrierea: Un sfat bun, Nr. 3. Virtutea, din epistoalele lui Seneca, Nrii 26—28.

Mi-a plăcut mult de scrierea: „Învătătoriul ca scrutătoriul de științe“ de George Cătană, Nrii 46—48. Toată lauda acestui învățatori; scrierea îl arată de om cugetătoriul și combinătoriul. Dar cine se-i ajute la programa măreață? Că vezi, pe învățatori nici cu lucruri mici nu îi întâlnești în Foaia diecesană! Iară pentru preoți așa ceva e lucru prea lumesce.

Dr. Petru Barbu cu scrierile sale: Lecțiuni din istoria bisericească, dela Nrul 14 până la Nrul 49, în 16 numeri, apoi: Cum se se propună religiunea în școalele poporale, Nrii 1, 3, 4, 10, 11, 12, 21, 22, întru adevăr m'a suprint, pentru că sunt lucrate cu trudă și știință și vîzînd catalogul cărților tipărite în tipografia diecesei Caransebeșului, am admirat activitatea lui literară sciînd că e și profesor și redactor. Mă bucur, că în Bănat se redică un scrietoriul bisericesc, studiat.

Sciu eu, că un redactor câte gâlceve, pedece, neplăceri are până redigiază și numai un număr, macăr, în acela el se nu scrie nimic, și totuș atâta activitate!

Dar eu sper, că pentru viitoriu D-l Barbu își va căuta și colaboratori, vr'o 10 civilști și vr'o 10 preoți, nu întru atâta, ca se i-se împartă sarcina, ci ca se lucre mai mulți și mai de multe feluri. Și dacă din inteliginți sau se zicem, literați nu vin de voie bună ca colaboratori, se roage pe Il. Sa Domnul Episcop, ca se-i asenteze vr'o câțiva colaboratori, căci precum se vede, voluntari, nu prea vin.

În Nr. 1 se însciințează: Predici pentru toate Duminicele anului bisericesc; colecțiune de profesorii Dr. T. Tarnavski și Dr. E. Voiutski, tipărite în Cernăuți. Și sub titlu de predici alese, se publică câteva în Nrii 2, 3, 7, 8, 10, 13, 20 crezînd, că aceste sunt din colecțiune.

De câteva sute de ani lucrul de frunte al preoților a fost predicele, dar prea puțini își

bat capul, ca se compună predici. Nici nu e lucru ușor a compune o predică bună și după formă și după material.

Am ascultat și am cetit destule predici și eu, dar mai ales din motivul, ca se vîd, că preoții încât au înaintat în cunoștința de construarea predicelor? și mai de multe ori am observat, că numai tema era bună, dar încolo nici o construcțiune combinată, doară pentru-că în teologie homiletica nu se propune destul de bine, ori că preoții, fiind odată sînțiți, prin aceasta și-au ajuns tot scopul vieții lor. Predica, are regulile sale de arhitectură, și nu e destul de a aloge o temă bună și apoi a culege din biblie și din evanghelie ziceri și a le înșira fără legătură internă, adecă cum pe o ață înșiri petece de toată coloarea și mărimea. Pentru aceasta cu plăcere am cetit în prefațiunea Predicelor, că „autorii au avut de scop, ca predicele se le deie preoților, ca îndreptariul cum au se prelucra și se propună materiile omelitice“.

Dar mi se-mi pare, că prea puțini preoți își vor fi procurat acele predici alese; și ar fi bine, că cine nu vre sau nu scie, se compună predici alese, se citească ale altora. Am fi îndestulați și cu aceasta. Doamne! titula cea măreață, ce s'a dat preoților: Părinte! ar trebui se fie o idee conducătoare; intrupată în inima sa cu simțul de iubire, cătră filii bisericei sale. Dumnezeu se ne ajute pe viitoriu.

Înainte cu 20 de ani călătoriam la congres. În vagon am întîlnit un preot tiner, pe D-l B. Era îmbrăcat frumos, curat; îl aflam de un preot deschis la minte și m'am bucurat, că din generațiunea noauă eunosce atâția preoți cu 8 clase, și — zicînd așa — pentru epoca noauă și trebuințele poporului român. Ne-am băgat în discurs și când colo, ce se auzi?! „Dvoastre — zise dînsul — toate le așteptați numai dela preoți, chemarea noastră e, ca se pregătim sufletele pentru viața viitoare!“

„Ar fi destul și atâta, dacă aceasta o faceți întru adevăr! am răspuns eu. Așadară D-ta vezi numai oameni și nu și popoare — cu diferite interese — în lume! Ce folos avem noi, că vor fi milioane de oameni în lume, dacă se vor stinge Românii? Biblia și evangeliile sunt foarte de lipsă pentru viața religioasă și morală, dar numai până acolo, până omul creștin le învață! după aceste urmează viața practică și națională. Acî trebuie se ajutați, sau rămînem fără suflete și pe această lume!“

Preotul, se mai înduplecă și apoi recunosc, că la noi, preotul nu poate fi numai preotul sufletelor. Cred, că ne-am înțeles cu toții.

Să rentoarcem la Foaia diecesană ca foaie oficioasă. Ce e oficios în ea, e prea puțin. Numai nisce publicări de concursuri. Ea ar trebui

să publice și unele cazuri de administrațiune și de judecată, cele mai extraordinare din cele trei senate, pentru ca publicul să fie orientat pentru asemeni cazuri. Nu am aflat în ea nici o scriștință disciplinară.

Dar noi suntem un popor agronom, și ar de lipsă scrieri cât de scurte despre: pomărie, cultură, stupărie, etc., încât aceste să referează la Românii din diecesă, pentru-că Românii acolo, nu au societate de agricultură.

Dar în diecesă nu este foaie școlară. Așa se vede, că învățătorii și profesorii de preparandie nu sunt în stare, ca să edeie o foaie școlară pentru așa numitul Bănat, și nu sunt în stare, ca să o sustină. Mare păcat strămoșesc trebuie se zacă pe Român! Era odată în diecesă învățătorul Ioan Simu din Reșița. L-am cunoscut bine în persoană de când eram în Oravița și de atunci din corespondințe. Era un învățătoriu cult și român și în Reșița a edat foaia Pedagogul. Să acul Simu! mai toată foaia o împlea cu lucrurile sale, el culegea literile și el edea. În loc ca vr'o 10—20 de învățători să grupeze pe lângă el de colaboratori, și să se arête după împrejurări, mai învățați de cât Simu, să se arête, ca în mâna lor e conducerea progresului cultural al Bănatului, o grămadă de învățători pismuind pe Simu, că se face mai ocoș de cât ei, l-au atăcat cu invective, l-au tras de haină în jos, ca să nu se redice — și i-au rămas datori pe Pedagogul.

Simu a trecut în diecesa Aradului, și cei pismuitori totuș l-au văzut, că el trece ca un meteor luminos, dar în locul lui nici după atâta ani nu s'a redicat alt meteor și cei așa numiții învățați, nu au fundat altă foaie pedagogică. Precând eram în Oravița — până la 1876 — am cunoscut mulți învățători deștepți și bravi, și mi s'ed-mi părea, că cu ei s'ed poți schimba fața pământului, — dar poate că e o causă — nu în învățătoriu, ci în Român. Nu au ajuns la cunoștința de sine și de datorință.

Pentru aceasta, Foaia diecesană s'ed îmbrățișeze ceva mai mult și causa școlară. E o necesitate.

Foaia diecesană e și puțin adunătoare de datine populare, de elemente limbistice de prin prejur, cu un cuvânt e puțin literară.

Repețesc, că toate aceste nu le putem aștepta dela redactor, dar trebuie să presupun, că în diecesă între profesori, protopopi, preoți și învățători trebuie să fie atâția inteligenți și literați. câți ar fi de lipsă pentru îmbunătățirea, amplificarea materiilor de foaie; fie-cărui să i-se împartă materia despre ce s'ed scrie, și fiecare să aibă o lucrare cât de mică, barom tot în al 3-lea, al 4-lea număr.

O mână organizătoare și disciplină; un simț de iubire și de datorință; un imbold la fapte și o ambiție de a face ceva pentru progresul cultural sunt motivele și mijloacele pentru de a arête putere de esistință! Lățiți lumina, lumina, lumina!

Dr. At. M. Marienescu

Cu 1 Ianuarie a. c. se deschide nou abonament la „Foaia diecesană“ sub condițiunile din fruntea foii. Tot odată se aduce la cunoștință P. T. Domni restanțieri, că nu li se mai trimite foaia, până ce nu își plătesc restanțele de abonament.

Administrația F. D.

Varietăți

Anul nou. Din incidentul Anului nou P. S. S. Domnul Episcop diecesan, *Nicolae Popea*, a bine voit a primi felicitările membrilor Consistoriului diecesan, a Preoțimii din loc, a Corpului profesoral dela institutele diecesane, a amployaților dela librăria diecesană, cari toți s'au prezentat sub conducerea P. C. S. Domnului Archimandrit *Filaret Musta*. P. S. Sa a mai fost felicitat de oficianții Comunității de avere, conduși de președintele ei *Di Ilie Curescu*, apoi de reprezentanții Corpului oficeresc, a Magistratului orașenesc și de alți onoratori.

Felicitat de Anul nou a fost și P. C. S. Parintele Archimandrit *Filaret Musta* din partea membrilor consistoriului diecesan, a preoțimei locale și a profesorilor, precum și de alți stimători ai P. C. Sale.

Mișcarea populațiunei române din orașul Caransebeș în decursul anului 1897. În anul 1897 au fost 99 de nasceri și anume s'au născut 51 băeți și 48 fete, adică cu 7 mai multe ca în anul 1896. Dintre cei născuți în anul 1897 au fost 21 din pat nelegiuit și anume: 11 băieți și 10 fete. Nascerile nelegiuite sunt mai puține cu 6 ca în anul 1896; 3 sau născut morți 1 băiat și 2 fete, dintre cari 1 fată din pat nelegiuit; cu 2 dară mai mulți s'au născut morți în anul acesta, ca în anul trecut 1896. Cununii s'au făcut în anul 1897 de toate 23, cu 1 mai mult ca în anul 1896. Dintre căsătoriile încheiate sunt 20 între indivizi de religiunea gr. or. iar 3 între indivizi de religiuni mestecate și anume 2 căsătorii s'au încheiat între miri rom. cat. și mirese gr. or., iar 1 căsătorie între mire gr. or. și mireasă rom. cat. cu 2 căsătorii între indivizi de religiuni mestecate mai puține ca în anul 1896. Dintre aceste 23 de cununii 29. s'au încheiat între juni și june, 1 între vădov și vădovă, 1 între jună și vădov și 1 între bărbat despărțit și jună. Casuri de moarte în anul 1897 au fost 81 respect. 84 cu cei 3 născuți morți și anume 48

resp. 49 bărbați și 33 resp. 35 femei, adică cu 15 resp. 18 mai puțini ca în anul 1896. Dintre cei 84 indivizi au fost 73 locuitori din Caransebeș și 11 indivizi au fost din alte conune, reșoși parte în spitalul militar, parte în spitalul orășenesc din loc. Comparând casurile de moarte din 1897 cu casurile de naștere din acest an rezultă, că casurile de naștere au fost cu 15 mai multe decât casurile de moarte. Căsătorii desfăcute prin moarte au fost de tot 28, desfăcute prin sentință nici una. Prin urmare numărul căsătoriilor încheiate în acest an e cu 5 mai mic decât numărul căsătoriilor desfăcute. Din anul 1879 când casurile de naștere au fost de 100 iar casurile de moarte de atunci numai 71 adică un creșterea de 29 casuri de naștere; numai în anul acesta putem înregistra un creșterea mai însemnat de 15 casuri de naștere. Sumisând casurile de naștere începând de la 1879 și până astăzi fac la olaltă 1786 iar casurile de moarte tot de atunci începând și până astăzi dau numărul 1881 prin urmare în timp de 19 ani un scăzământ în populația Caransebeșului de 95 persoane.

Donațiune. Creștinul *Iovan Olopan* și soția sa din Satul nou din evlavie și iubire către legea și biserica noastră strămoșască au donat bisericii din Satul nou două jugere de pământ. Pentru aceasta li se exprimă evlavioșilor Donatori mulțămîită.

Mulțămîită publică. Doamna *Elisaveta Marin* din Caransebeș cu ocaziunea sântelor sêrbători ale Crăciunului a dăruit bisericii noastre din Icloda praznicariul Născerii Domnului și a sântului Ioan Botezatoriul, apoi trei lumini, smirnă și tămâr, pentru cari dăruri prin aceasta i-se exprima și pe aceasta cale mulțămîită. *Ioan Gherga*, preot.

Mulțămîită publică. Doamna Ana, soția Dnui *Ludovic Făskerty* comerciant în *Ferdinandsberg*, a donat pe sema bisericii gr. or. române din Creșa un mășai pentru s. prestol foarte frumos lucrat de Dnia iei. Pentru acest dor și pe această cale mă simt îndatorat a mulțămîi mărinimoasei donatoare, rugând pre cel Atotputernic, ca se-i resplătească această binefacere, cu dărurile Sale ceresci. În numele comunei bisericesci *Ioan Grozăvescu* preot gr. or. român, președinte al comitetului parochial.

Anunț. Suntem rugați a publica urmatoriul anunț: Începând din Ianuarie al anului 1898 suntem decizi a eda o foaiă enciclopedică literară bogat ilustrată sub nume de „*Revista ilustrată*“, care va apărea în broșuri lunare de cât 2½ coale, format quart, hârtia fină, ilustrațiuni originale și bine executate, cu un conținut instructiv și distractiv. Ca această revistă să poată străbate în cercuri cât mai largi și mai depărtate, ne-am decis ca broșura primă pe Ianuarie s'o scoatem în foarte multe exemplare, ca să o putem trimite de probă tuturor celor ce ar voi să o vadă. Cine doresce deci a o vedea, va binevoi a se adresa la subscrisul editor. Prețul revistei va fi 6 fl. la an pentru Austro-Ungaria, pentru România și străinătate 15 franci, care preț se va trimite

minimum pe o jumătate de an înainte la adresa administrațiunei foaiiei în *Șoimus* p. u. *Nagy Sájó* (Transilvania). Onorabilii domni literați, cari reflectează a munci împreună cu noi la „*Revista noastră*“, binevoescă a se însinua și pregăti cu material, iar noi promitem, că după putință osteneala le vom remunera-o. Scrierile însoțite de ilustrațiuni relative originale și scoase din viața poporului român, vor avea tot-deauna întâietate și se vor remunera cuviincios. Sperând, că ne vom bucura de sprijinul moral și material al onoratului public român de pretutindenea, rămânem cu toată stima — *Șoimus*, în Decembrie 1897. — *Ioan Pop Releganul*, redactor; *Ioan Baciu*, editor.

Bibliografie

La Librăria diecesană se află:

Dr. *Petru Barbu*: *Religiunea în școala poporală, îndegătări metodice.* Prețul 30 de cr.

*

Dr. *Petru Barbu*: *Carte de religiune pentru școalele poporale:*

Partea I: *Istorieare biblice.* Aprobate de Ven. Consistorii diecesane gr. or. române din Arad și Caransebeș. Edițiunea II. Prețul 15 cr.

Partea II: *Istorieare bisericesci.* Aprobate de Ven. Consistorii diecesane gr. or. române din Arad și Caransebeș. Prețul 15 cr.

„Istoriearele biblice“ și „Istoriearele bisericesci“ sunt preste „tot cu pricepere alese, iar textul lor e potrivit înțelegerii copiilor. „Istoriearele sunt însoțite de câte un citat din st. Scriptură, de câte un adevăr moral, sau de câte un reasumat istoric, menite a forma „cuintesența de pus la tractare pe treapta formală a sistemării. „Toate aceste texturi formează împreună materialul din „*Religiunea în școala poporală*“, pentru a căru tractare metodică s'au dat „îndrumările trebuincioase în „*Îndegătările metodice*“ ale autoriului.“

Foia pedagogică din Sibiu, an 1897, nr. 21.

Partea III: *Catechismul.* Aprobate de Ven. Consistorii diecesane gr. or. române din Arad și Caransebeș. Edițiunea II. Prețul 20 de cr.

*

Dr. *Petru Barbu*: *Carte de religiune pentru școalele medii:*

Partea I: *Istoria sântă a Testamentului vechiu.* Prețul 50 cr.

Partea II: *Istoria sântă a Testamentului nou.* (Sub tipariu).

*

Dr. *Petru Barbu*: *Manual de istoria bisericescă pentru școalele medii.* Prețul 35 de cr.

*

Înimicul soacrelor, comedie într'un act, după o novelă franceză din germănesce de Bb. Prețul 15 cr.

*

„*Datorințele vieții religioase-morale ale creștinului drept-credincios*“ este titlul unei cârticele

bune și folositoare pentru poporul nostru și deosebit pentru școlari. Cartea cuprinde pe lângă o mică introducere în credință, iubirea și speranța creștină: Simbolul credinții; Poruncile dumnezeiești, Poruncile bisericesti, Faptele îndurării trupesci, Faptele îndurării sufletesci; Sfaturile evanghelice; Rugăciunea domnească, Născătoare de Dumnezeu, Doxologia. Cartea este tipărită cu multă îngrijire și pre hârtie foarte fină. Atragem atențiunea preoțimei și învățătorimei noastre asupra acestei cărți, de altfel potrivită pentru premiarea școlarilor buni. Prețul cărțiței 5 cr., iar cu o iconiță foarte frumos executată, în stilul bisericeii noastre, 7 cr. De vîndut la librăria diecesană, Caransebeș.

*

În tipografia arhiepiscopalească a apărut: Sidoxia. Cestiunea dotațiunii arhierului ortodox-român din Transilvania, de Mateiu Voilean asesor consistorial. Sibiu 1897, Prețul 30 cr.

*

„Enciclopedia Rom.” A apărut fasc. VI., pag 473 - 568, care cuprinde preste 1100 articole, adevărat aproape întreg restul titlilor cu inițiala B. (Beurnonville — Brândză).

Acest fascicol se distinge față cu cele premergătoare prin bogăția extraordinară a materiilor de interes special românesc. Astfel găsim aici între articolele geografice: Bicăz, Bihor, Bistrița, Blaj (ilustr.), Bocșa, Botoșani (ilustr.), Brad, Brașov (ilustr.), Bran, etc., iar în materie istorică rom.: Bogdan și Bolochoveni (de D. Onciul), Bogomilii (de M. Străjan), Bonfinius și Bornemisza (de I. M. Moldovan). Brancoveanu, etc. Cu deosebire bogat este materialul biografic rom., din care amintim art. Bianu, Bibescu, Blajovici, Blaramberg, Bob, Bodnărescu, Boerescu, Bogdan, Bohățiel, Bojadji, Boiu, Bojinca, Boliac, Bolintineanu, Bologa, Borgovan, Bosco, Bosian, Botta, Brailoiu, Bran, Branisce, Brândză, etc. Dintre celelalte articole mai însemnate remarcăm: Biblioteca (B.-le rom.; de Radulescu Motru), Boalele mentale (Dr. Sutz). Bocet (M. Străjan), Bordeiu (Dr. I. Felix), Botanica, Inst. bot. și Grăd. bot. (M. Vlădescu), Așezimintele Brancovenesci, etc. În fine mai amintim art. Boemia (Urban-Iarnik). Ilustrațiunile (executate de renum. firmă Angerer et Göschl în Viena), sunt foarte frumoase. De interes deosebit sunt: Catedrala, mitropolia și institutele culturale din Blaj, Institutul botan., florăriile și planul grădinei botanice din Cotroceni, liceul și bis. Sf. Gheorghe din Botoșani, planul portului și un tablou al docurilor din Braila, Așezimintele Brancovenesci din București, apoi mai multe ilustr. de zoologie (Blennius, Bison), etc.

Acest cuprins bogat al unui singur fascicol, cu toate că n'am amintit nici a 20-a parte a articolelor, ne dă o iconă destul de elocuentă pentru aprecierea însemnătății deosebite și a dimensiunilor uriașe ale acestei întreprinderi, unice în literatura română.

Amicii progresului cultural al poporului nostru trebuie să simtă o satisfacție deosebită, văzând că o asemenea publicațiune s'a putut realiza la noi fără nici un sprijin extraordinar, numai prin muncă perseverantă și desinteresată. Este îmbucurătoriu în deosebi, că literatura noastră în butul greutăților incomensurabile, ce le întâmpină o asemenea lucrare, a putut face în ramul enciclopedice un început atât de mulțămătoriu.

Fascicolul VI., față cu cele premergătoare denotă un nou și însemnat progres; el arată că direcțiunea Enciclopediei, trecută preste greutățile începutului, înaintează cu pași tot mai siguri în realizarea uriașei sale întreprinderi.

Din avisul publicat în fruntea fascicolului amintim, că direcțiunea renunțând la conlucrarea acelor autori, cari până acum nu i-au trimis manuscriptele la timp și prin acesta au împiedecat înaintarea mai repede a publicațiunii, iar editorul instalând o tipografie proprie pentru Enciclopedie, cu începere dela anul nou fasciculele se vor putea publica la intervale de 6 săptămâni.

Abonamentele se fac la librăria W. Kraft în Sibiu, iar pentru România la libr. Müller & Storck în București, și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă (30 fasc. = fl. 30. — sau Lei 75. —); prețul de prenumerare se poate plăti însă și în rate pentru câte 5 sau 10 fascicole, a fl. 1.—, resp. Lei 2.50) totdeauna anticipativ. Abonaților li-se trimit numai fasciculele plătite înainte.

Concurs

Conform ordinațiunii Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 18 Noemvrie a. c. Nrul 2895 Șc. se escrie concurs pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din Folea, protopresbiteratul Buziașului, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sunt:

1. Bani gata 100 fl.
2. 6·15 Hl. grâu.
3. 6·15 Hl. cucuruz.
4. Venitul dela 8 (opt) jugere pământ de arătură clasa primă.
5. Cortel liber cu grădină de 1/2 juger.
6. Paușal pentru scripturistică 5 fl.
7. Paușal pentru conferințele învățătorești 8 fl.
8. Dela înmormântări, unde va participa, 20 cr.
9. Trăsuri grătuite spre a aduce în locuința învățătorului 4 metrii de lemne, care și le va cumpăra învățătorul.
10. Trăsuri grătuite pentru învățătoriu, când călătorește în afaceri oficioase.

Concurenții calificați vor subșterne petițiunile — adresate comitetului parohial — oficiului protopresbiteral al tractului Buziaș în Ghilad; având a se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică, însă nu în ziua alegerii.

Folea, din ședința comitetului parohial, ținută în 25 Noemvrie 1897.

[84] 2—3

Comitetul parohial

În conștelegere cu administratorul protopresbiteral.